

poolt pakutavate teenuste osutamisega loomaomanikele ja piimatööstustele. Meie teenused on endiselt:

- loomapidajatele
 - identifitseerimisvahendite müük
 - piimaveiste jõudluskontroll ja geneetiline hindamine
 - lihavediste jõudluskontroll ja geneetiline hindamine
 - sigade jõudluskontroll ja geneetiline hindamine
 - kitsede jõudluskontroll
- piimatööstustele
 - sõltumatu piimakvaliteedi kontroll
- aretusorganisatsioonidele
 - tõuraamatute andmete säilitamine ja haldamine andmebaasis
 - seemendusinfo säilitamine ja haldamine andmebaasis
 - lammaste ja hobuste jõudluskontrolli infosüsteemi haldamine
 - geneetilise hindamise läbiviimine.

Uues organisatsioonis on aktsionäridena kõikide meie peamiste klientide esindusorganisatsioonid, see peaks tagama klientide huvide esindatuse tulevikus. Juba esime-

Foto 1. Kontorihoone

(K. Ilves)

sed kuud näitasid, et üleminek läks suhteliselt valutult ja ilmselt kõige suuremat segadust meie klientidel tekitas arvete tasumine, sest meilegi teadaolevalt üritasid paljud kliendid kasutada arvete tasumiseks vana arveldusarvet. Siinkohal tuletan meelde Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS arveldusarved: Swedbank EE122200 221060958515 ja SEB EE941010220237616228.

Piimaveiste jõudluskontrolli tulemustest 2014. aastal

Aire Pentjärv

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS

1. jaanuaril 2015 oli jõudluskontrollis 91 222 lehma, kes moodustavad 96% Eesti lehmadest. Võrreldes 2014. aasta algusega vähenes lehmade arv 912 võrra. Eesti holsteini tõugu lehma oli karjas 72 336 (79,3%), eesti punast tõugu lehma 18 077 (19,8%), eesti maatõugu lehma 462 (0,5%) ning muud tõugu lehma 347 (0,4%).

Kõige enam oli lehma Järvamaal (13 288), Lääne-Virumaal (11 022) ja Pärnumaal (10 223). Kõige väiksem oli lehmade arv Hiiumaal (527) ja Ida-Virumaal (1713). Lehmade arv kasvas neljas maakonnas – Pärnumaal (+333), Raplamaal (+102), Viljandimaal (+65) ja Hiiumaal (+4). Teistes maakondades lehmade arv vähenes. Järvamaal ja Harjumaal vähenes lehmade arv vastavalt 440 ja 228 võrra, Jõgevamaal oli aastatagusega võrreldes 221 lehma vähem ja Ida-Virumaal 184 lehma vähem. Teistes maakondades olid muutused lehmade arvus väiksemad.

Eesti holsteini tõugu lehmade osakaal oli suurim Järvamaal (98,5%), Raplamaal (97,3%) ja Läänemaal (96,3%), väiksem endiselt Saaremaal (25,2%). Ligi pool lehmadest on eesti punast tõugu Valgamaal (48,7%) ja Viljandimaal (44,7%), aga Saaremaal 71,6%. Eesti maatõugu lehmade osakaal on suurim Hiiumaal, kus neid on 8,5%, Saaremaal 2,4% ja Harjumaal 1,6%.

1. jaanuaril 2015 oli jõudluskontrollis 709 piimakarja. Aastaga vähenes karjade arv 55 võrra, neist Harjumaal 8, Järvamaal 7 ning Pärnu-, Viljandi- ja Jõgevamaal igas 6

karja vähem. Ida-Virumaa oli ainus maakond, kus karjade arv ei vähenenud. Väiksemate karjade arv muutus kõige enam. Kuni 10 lehmaga karju oli 34 ja 11–50 lehmaga karju 21 võrra vähem kui 2014. aasta alguses. Enam kui 50 lehmaga karjade arv ei muutunud.

Keskmine karja suurus oli 129 lehma, mis on 8 lehma rohkem kui aasta tagasi. Suurimad karjad on Järvamaal, keskmiselt 246 lehma, Jõgevamaal, 230, ja Tartumaal, 171 lehma, väikseimad karjad on Hiiumaal, 33 lehma, ja Võrumaal, 70 lehma.

Keerukas olukord piimaturul ja piimakvoodi ületamise kartus ei avaldanud 2014. aasta toodangule veel negatiivset mõju. Kui 2013. aastal saadi aastalehma kohta 8416 kg piima, siis 2014. aastal 8728 kg (+312 kg). Eesti holsteini tõugu lehmad andsid 8932 kg piima (+321 kg) ja eesti punast tõugu lehmad 8090 kg (+270 kg). Eesti maatõugu lehmade toodang suurenes 95 kg võrra, lehma kohta saadi 4792 kg piima. Muud tõugu lehmade toodang oli 5165 kg, mis on 693 kilogrammi võrra suurem kui 2013. aastal.

Maakondadest oli parim Tartumaa 9817 kilogrammiga lehma kohta, 259 kg enam kui 2013. aastal. Üle 9000 kg lüpsid lehmad veel Põlvamaal (9292 kg), Lääne-Virumaal (9026 kg) ja Järvamaal (9012 kg). Nendes maakondades suurenes piimatoodang vastavalt 307 kg, 314 kg ja 364 kg. Kõige väiksem oli lehmade piimatoodang Hiiumaal (5314 kg).

Lea Puuri (Viljandimaa) kari oli ainus, kus lehma kohta saadi piima rohkem kui 12 tonni (12 207 kg), enam kui 10 000 kg saadi kokku 40 karjas.

Tabel 1. Lehmade piimajõudlus tõuti

Tõug	Aastalehmi	Piima kg	Rasva		Valku		R+V kg
			%	kg	%	kg	
Eesti punane	18 356	8090	4,12	333	3,43	277	611
Eesti holstein	72 810	8932	3,97	354	3,35	299	654
Eesti maatõug	459	4792	4,54	217	3,43	164	382
Muud tõud	375	5165	4,38	226	3,42	177	403
Kokku	92 000	8728	4,00	349	3,37	294	643

Karja suurust arvestades saavutati suurim piimatoodang karjades, kus oli rohkem kui 1200 lehma. Nende kuue karja keskmine piimatoodang oli 9590 kg (+565 kg võrreldes 2013. aastaga). Järgnesid 25 karja, kus oli 601–900 lehma: keskmiselt 9538 kg (+504 kg), ja kuus karja, kus on 901–1200 lehma: 9417 kg lehma kohta (+100 kg). Karjades, kus oli 301–600 lehma (53 karja), oli piimatoodang 9258 kg (+229 kg), ja 107 karjas, kus oli 101–300 lehma, 8253 kg (+347 kg).

Kõige väiksem oli piimatoodang väiksemates karjades: kuni 10 lehmaga 176 karjas saadi lehma kohta 6228 kg ja 11–50 lehmaga 256 karjas 6437 kg piima. Samas suurenes kuni kümne lehmaga karjades toodang kõige enam, 664 kg, seevastu 51–100 lehmaga 75 karjas keskmine piimatoodang vähenes 122 kilogrammi võrra 6781 kilogrammini.

305 päeva laktatsiooni keskmine piimatoodang oli 8758 kg. Endiselt on suur erinevus 1. (8099 kg) ja 2. laktatsiooni (9288 kg) toodangu vahel – ligi 1200 kg. Esmapoeginute toodang suurenes 298 kg ja 2. laktatsioonil 466 kg. 3. laktatsiooni ja vanemate lehmade toodang suurenes 418 kg võrra, aga 9015 kg jääb 273 kg võrra alla 2. laktatsiooni lehmade toodangule.

2014. aasta tõi uued laktatsioonitoodangu rekordid. Kõljala Põllumajandusliku OÜ (Saaremaa) eesti holsteini tõugu lehm Täpik lüpsis kolmandal laktatsioonil 19 059 kg. Sellele ligilähedale jõudis ka Torma POÜ (Jõ-

gevamaa) eesti holsteini tõugu lehm Tiba, kes lüpsis 2. laktatsioonil 19 012 kg piima. Eesti punast tõugu lehmade parimad on AS Tartu Agro karja lehm 11450498, kes lüpsis kolmandal laktatsioonil 18 017 kg, ja lehm 11450436, kelle teise laktatsiooni piimatoodang oli 17 367 kg.

2014. aastal ületati ka eesti maatõugu lehmade senine toodangurekord. Lea Puuri lehm Pipi lüpsis 4. laktatsioonil 12 700 kg piima. Hea tulemuse saavutas veel TÜ Mereranna PÜ (Saaremaa) lehm Nunnu-Kari, kelle 6. laktatsiooni toodang oli 9871 kg.

Eesti lehmade elueatoodangu rekord kuulub endiselt AS Tartu Agro eesti holsteini tõugu lehmale Jacqueline, kes oli 2014. aasta lõpuks lüpsnud 151 189 kg piima. Eesti punast tõugu Mustiku (Kõpu PM OÜ, Viljandimaa) piimatoodang ületas 2013. aastal 100 tonni piiri, millele 2014. aastal lisandus veel 10 927 kg ning see viis eesti punase tõu rekordi 113 245 piimakilogrammini. Parim maatõugu lehm on Ilse Gošovski (Harjumaa) lehm Taisi, kes 2014. aasta lõpuks oli lüpsnud 77 458 kg piima.

2014. aastal registreeriti 96 675 poegimist, mis on 2697 võrra enam kui 2013. aastal, sh esmapoegimisi 31 485. Sündis 90 970 vasikat, 2252 võrra enam kui 2013. aastal. Sündinud vasikatest 51,3% olid pullikud ja 48,7% lehmi. Kaksikud pullvasikad sündisid 695 poegimisel, kaksikud lehmvasikad 628 poegimisel ja erisoolised kaksikud 1234 poegimisel. Kolmikuid registreeriti kolmel korral. Surnultsünniga lõppes 7,4% poegimistest, sealjuures

Tabel 2. Parimate karjade piima rasva- ja valgutoodang 2014. aastal

Aasta-lehmi	Omanik	Maakond	Aasta-lehmi	Piima kg	Rasva		Valku		R+V kg
					%	kg	%	kg	
3–7	Vändra Vara OÜ	Pärnu	6	11738	3,80	446	3,31	389	835
8–20	Põlva Pull OÜ	Põlva	20	10771	3,86	416	3,26	351	767
21–50	Lea Puur	Viljandi	32	12207	3,68	449	3,42	417	866
51–100	Aivi Kuutok	Järva	94	10255	4,01	411	3,27	336	747
Üle 100	Soone Farm OÜ	Tartu	223	11470	4,15	477	3,27	375	852

Tabel 3. Parimad lehmad 305 päeva laktatsiooni piimajõudluse järgi

Tõug	Nimi, nr	Omanik	Maakond	Lakt nr	Piima kg	Rasva		Valku		R+V kg
						%	kg	%	kg	
EPK	Vaalik 12244973	Kõljala POÜ	Saare	1.	14 206	2,75	390	3,33	474	864
	11450498	AS Tartu Agro	Tartu	3.	18 017	3,39	610	2,91	525	1135
EHF	Maari 11259954	Torma POÜ	Jõgeva	1.	15 885	2,96	470	3,25	517	987
	Täpik 10447376	Kõljala POÜ	Saare	3.	19 059	2,80	534	2,88	549	1083
EK	Hirsi 12542130	Ilse Gošovski	Harju	1.	7246	3,94	286	2,90	210	496
	Pipi 8299833	Lea Puur	Viljandi	4.	12 700	4,01	510	3,12	397	906

11,4% esma- ja 5,5% korduvpoegimistest. Eesti holsteini tõugu lehmade esmapoegimistest lõppes surnultsünniga 12,2% ja korduvpoegimistest 5,7%, märgatavalt vähem aga eesti punast tõugu lehmadel, vastavalt 8,0% ja 4,7%, ning eesti maatõugu lehmadel 5,9% ja 7,6%.

Lehmade esimese poegimise vanus nooreneb aasta-aastalt, keskmiselt 26,9 kuud (2013. aastal 27,3). EPK lehmade esimese poegimise vanus oli 27,1 kuud, EHF lehmadel 26,8 kuud ja EK lehmadel 31,4 kuud. Kõige nooremad esmapoeginud olid Põlva- ja Tartumaal (25,7 ja 25,8 kuud), vanimad Hiiumaal (34,3 kuud). Kuni 23 kuu vanuselt poegis 15,3% ja üle 34 kuu vanuselt 6,6% esmapoeginutest (EK lehmadest 36,8%).

Uuslõpsiperiood ja poegimisvahemik lühenesid nelja päeva võrra. Uuslõpsiperiood oli 2014. aastal 134 päeva (EPK 124 päeva, EHF 137 päeva ja EK 150 päeva). Keskmine poegimisvahemik oli 415 päeva pikkune (EK 430, EHF 418 ja EPK 405 päeva).

Kinnisperiood kestis 68 päeva, mis on varasemast kaks päeva lühem. EHF lehmade kinnisperiood oli 67 päeva, EPK lehmadel 70 päeva ja EK lehmadel 96 päeva pikkune.

Karjast läks välja 31 455 lehma ehk 3867 võrra enam. Peamised praakimise põhjused on endised: esimesel kohal udarahaigused ja -vead (21,6%), järgnesid sigimisprobleemid (18,7%), jäsemete haigused ja vead (17,6%) ning ainevahetushaigused (11,0%). Karjast väljaviidud

lehma keskmine vanus oli 5 aastat ja 3 kuud. Kõrge vanuse tõttu praagiti 558 lehma (1,8%), nende keskmine iga oli 10 aastat, kõige nooremad olid väikese toodangu tõttu praagitud lehmad (4 aastat ja 7 kuud).

Karjasolevate lehmade keskmine vanus oli 4 aastat ja 6 kuud, mis on veidi väiksem kui aasta tagasi. Vanemad olid eesti maatõugu lehmad (5 aastat ja 7 kuud), järgnesid eesti punast tõugu lehmad (4 a ja 8 k) ja eesti holsteini tõugu lehmad (4 a ja 5 k).

Udara tervise näitajad on viimastel aastatel märgatavalt paranenud. Loodame, et siin oleme saanud anda oma panuse sellekohase info jagamisega (infopäevad, koolitused, infolehed) ja mastiiditekitajate määramisega Mastiit 16 teenuse abil. Edu saavutamise aluseks on olnud paljude veisekasvatavate tubli ja sihikindel töö. Keskmine soomastiliste rakkude arv piimas (SRA) oli 2014. aastal 326 000/ml (2013. a 339 000/ml). Parimad olid eesti punast tõugu lehmad, kelle keskmine SRA oli 301 000/ml, eesti holsteini tõugu lehmadel 331 000/ml ja eesti maatõugu lehmadel 494 000/ml. Maakondadest on parimad tulemused Saaremaal ja Valgemaal, kus lehmadel oli keskmine SRA vastavalt 269 000/ml ja 279 000/ml. Pärnumaa näitaja oli kõige kõrgem – 405 000/ml.

Põhjalikum info jõudluskontrolli tulemustest on jõudluskontrolli aastaraamatus ning Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli ASi veebilehel <http://www.jkkeskus.ee/>

Sigade jõudluskontrolli tulemused 2014. aastal

Külli Kersten

Eesti Põllumajandusloomade Jõudluskontrolli AS

Sigade jõudluskontrollis oli 01.01.2015 seisuga 14 541 põhikarja siga, kellest 14 490 peeti 31 seafarmis ja 51 ETSAÜ seemendusjaamas. 2014. a vähenes farmide arv ühe võrra ja sigade arv 268 võrra, sest jõudluskontrolli alustas üks farm Lääne-Virumaalt, lõpetas kaks farmi. Kõige rohkem oli jõudluskontrollis sigu Lääne-Virumaal (4101), järgnesid Saare (2131) ja Jõgeva maakond (1981). Ühtegi seakarja ei ole jõudluskontrollis neljas maakonnas: Hiiumaa, Valga-, Järva- ja Läänemaal (tabel 1). Mitmetes maakondades on jõudluskontrollialuseid seakarja vaid üks.

Jõudluskontrollialuste seakarjade suurus emiste arvu järgi on erinev, jäädes vahemikku 109–1078. Keskmiselt oli farmi kohta 371 emist ja 5,5 kult. Alla saja emisega farme polegi, üle tuhande emise oli ühes farmis (tabel 2). Kõige rohkem on farme emiste arvuga 201–300. Üle 500 emisega farme oli kokku viis ja neis asub 34,7% jõudluskontrollialustest emistest.

Jõudluskontrollis olevatest põhikarja sigadest olid 34,7% puhtatõulised ja 58,8% ristandid ning 6,5% olid ebakorrekse või puuduliku põlvnemisega. Puhtatõulisi sigu oli enam eesti maatõugu (L) sigade hulgas, tunduvalt vähem oli puhtatõulisi eesti suurt valget tõugu (Y) sigu. Eesti maatõugu emiste arvu suurenemist on soodustanud nende parem viljakus enam kui kümne aasta vältel. Põhiliselt kultidena kasutatavate pjeträäni (P) ja djuroki (D)

tõugu sigade osakaal puhtatõulistest sigadest oli 1,1%. Karjasolevatest sigadest oli kõige rohkem esimese põlvkonna ristandemiseid, kelle isa oli eesti suurt valget ja ema eesti maatõugu (tabel 3). Teisi ristandeid, kellel on tõendatud põlvnemine, aga kes emisena ei vasta aretusregistri nõuetele, on 7,9%. Siia kuuluvad ka kuldid, keda kasutatakse lihasigade tootmiseks. Teadmata tõuga ehk korrektse põlvnemiseta sigade osatähtsus on 6,5%.

Tabel 1. Sigade arv maakonniti

Maakond	Sigu 31.12.14	
	arv	%
Harju	1648	11,3
Ida-Viru	338	2,3
Jõgeva	1981	13,6
Lääne-Viru	4101	28,2
Põlva	437	3,0
Pärnu	316	2,2
Rapla	1256	8,6
Saare	2131	14,7
Tartu	1586	10,9
Viljandi	561	3,9
Võru	186	1,3
Kokku	14 541	100,0